

ФОНД ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ

ЗВІТ

**ПРО РЕЗУЛЬТАТИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ
ПРАВАМИ ДЕРЖАВИ В ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВАХ
ЗА 9 МІСЯЦІВ 2008 РОКУ**

м. Київ 2008

З М І С Т

1. Структура корпоративних прав держави.
2. Аналіз фінансово-економічної діяльності господарських товариств, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, управління корпоративними правами держави здійснює Фонд і які не знаходяться в стадії санації і ліквідації.
3. Заходи Фонду щодо підвищення ефективності управління корпоративними правами держави.

1. Структура корпоративних прав держави

На 1 жовтня 2008 року в Реєстрі корпоративних прав держави обліковується **847** господарське товариство, у статутному капіталі яких є державна частка.

Держава в особі Уряду України, Фонду державного майна України (далі – Фонду), міністерств і інших центральних та місцевих органів виконавчої влади здійснювали управління корпоративними правами держави у **732** відкритих та закритих акціонерних товариствах, **85** товариствах з обмеженою відповідальністю та **30** національних акціонерних і державних холдингових компаніях (НАК і ДХК), створених спеціальними рішеннями Президента України та Уряду України.

З них:

- ✓ **325** господарських товариства (**38%** загальної кількості) мають у статутному капіталі державну частку понад **50%**, яка надає державі право контролю за їх діяльністю (далі - **контрольні**), з них **173** господарських товариства (**20%**) мають державну частку **100%**;
- ✓ **253** господарських товариства (**30%**) мають державну частку в статутному капіталі розміром від **25** до **50%** (блокуючий пакет);
- ✓ **269** господарських товариств (**32%**) мають державну частку в статутному капіталі менше **25%** (рис. 1).

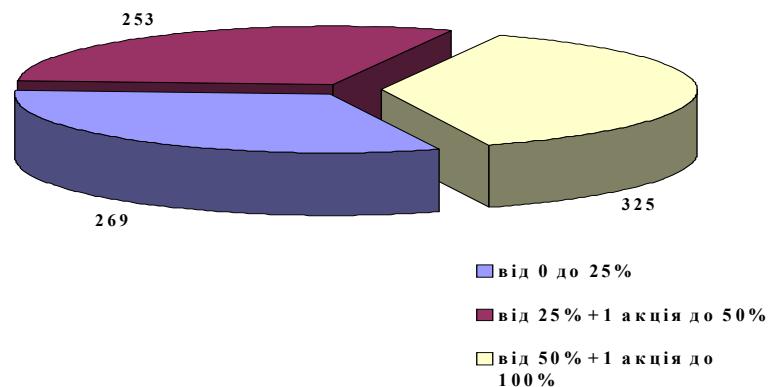

Рис. 1. Розподіл корпоративних прав держави за розміром державної частки в статутному капіталі станом на 1 жовтня 2008 року.

Крім того, з них:

- ✓ **103** акціонерних товариства засновано міністерствами в процесі корпоратизації державних підприємств, які не надають до Фонду ніякої статистичної звітності, а функції з управління цими товариствами здійснюють виключно засновники – міністерства;
- ✓ **49** господарських товариств (**5,8%** загальної кількості) мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, з них **30** контрольних.

Фонд здійснює управління **727** об'єктами з корпоративними правами держави (**86%** загальної кількості), з них з державною часткою від **50%** до **100%** - **210** об'єктів.

Органи виконавчої влади та інші органи управління управляють корпоративними правами **120 (14%)** господарськими товариствами, з них:

103 акціонерних товариства засновано міністерствами в процесі корпоратизації державних підприємств;

17 НАК і ДХК передано їм відповідно до постанов Кабінету Міністрів України.

Розподіл **727** об'єктів, управління якими здійснює Фонд, в регіональному розрізі виглядає таким чином:

1. м. Київ	- 114 (15,7%) ;
2. Київська область	- 73 (10,0%) ;
3. Луганська область	- 70 (9,6%) ;
4. Донецька область	- 59 (8,1%) ;
5. Дніпропетровська область	- 34 (4,7%) ;
6. АР Крим	- 36 (4,8%) ;
7. Львівська область	- 36 (4,8%) ;
8. Запорізька область	- 30 (4,1%) ;
9. Кіровоградська область	- 28 (3,9%) ;
10. Харківська область	- 23 (3,2%) ;
11. Тернопільська область	- 25 (3,3%) ;
12. Хмельницька область	- 25 (3,3%) ;
13. Херсонська область	- 20 (2,8%) ;
14. Сумська область	- 21 (3,1%) ;
15. Полтавська область	- 16 (2,2%) ;
16. Рівненська область	- 10 (1,4%) ;
17. Чернівецька область	- 17 (2,3%) ;
18. Закарпатська область	- 13 (1,8%) ;
19. Одеська область	- 12 (1,7%) ;
20. Черкаська область	- 13 (1,8%) ;
21. Чернігівська область	- 11 (1,5%) ;
22. Івано-Франківська область	- 13 (1,8%) ;
23. Вінницька область	- 9 (1,3%) ;
24. Житомирська область	- 8 (1,2%) ;
25. Волинська,	- 5 (0,7%) ;
26. Миколаївська обл.	- 4 (0,6%) ;
27. м. Севастополь	- 2 (0,27%) .

За галузевим розподілом, структура корпоративних прав держави в господарських товариствах, управління якими здійснює Фонд, така:

1. Промисловість	- 259 (35,6%) ;
2. Сільське господарство	- 90 (12,4%) ;
3. Транспорт і зв'язок	- 75 (10,3%) ;
4. Торгівля і громадське харчування	- 58 (8%) ;
5. Будівництво	- 46 (6,3%) ;
6. Наука і наукове обслуговування	- 45 (6,2%) ;

7. Житлово–комунальне господарство - **15 (2,1%)**;
 8. Рибне господарство - **7 (0,9 %)**;
 9. Управління - **13 (1,8%)**;
 10. Інші - **119 (16,4%)**.

Загальна кількість пакетів акцій, часток, паїв, що належать державі у статутних фондах господарських товариств станом на 01.10.2008 у порівнянні з початком 2008 року наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Загальна кількість пакетів акцій, часток, паїв, що належать державі у статутних фондах господарських товариств

Вид ГТ	Загальна кількість		до 10%		від 10% до 25%		від 25% до 50%		від 50% до 100%	
	станом на 01.01.2008	станом на 01.10.2008	станом на 01.01.2008	станом на 01.10.2008	Станом на 01.01.2008	станом на 01.10.2008	станом на 01.01.2008	станом на 01.10.2008	станом на 01.01.2008	станом на 01.10.2008
ВАТ, створені в процесі приватизації та корпоратизації	602	528	112	106	107	87	203	175	180	160
ХК, ДАК, НАК	30*	30*	0	0	0	0	0	0	30	30
АТ, створені за участю ФДМУ	108	101	30	30	14	11	46	42	18	18
ТОВ	90	85	15	14	23	21	31	31	21	19
АТ, які знаходяться на обліку інших органів вик-чої влади	103	103	0	0	0	0	5	5	98	98
Разом	933	847	157	150	144	119	285	253	347	325

*в т. ч. 17 ХК, які знаходяться на обліку у інших органів виконавчої влади.

Як свідчать дані вищенаведеної таблиці, протягом порівняльного періоду загальна кількість господарських товариств зменшилась на **86** господарських товариств. Зокрема, загальна кількість ВАТ, створених в процесі приватизації та корпоратизації, зменшилась на **74** ВАТ, а саме: з державною часткою до 10% - **6** ВАТ, з державною часткою від 10% до 25% - **20** ВАТ, з державною часткою від 25% до 50% - **28** ВАТ та з державною часткою від 50% до 100% - **20** ВАТ.

Частка власності держави в статутному капіталі усіх господарських товариств за номінальною вартістю пакетів акцій станом на 01.10.2008 року становить **34,23** млрд. грн., з них НАК і ДХК мають **20,70** млрд.грн. (**60,3%** загальної вартості, інші господарські товариства – **11,02** млрд.грн. (**32,2%**). Номінальна вартість державної частки акціонерних товариств заснованих міністерствами в процесі корпоратизації державних підприємств складає **2,51** млрд.грн. (**7,5%**) (таблиця 2).

Динаміка вартості корпоративних прав відповідно до Реєстру корпоративних прав держави

Господарські товариства	Вартість державної частки, млрд.грн.		Зміни, млрд.грн.
	станом на 01.10.2007	станом на 01.10.2008	
НАК і ДХК	20,70	20,70	0,0
Господарські товариства з державною часткою власності	10,69	11,02	0,33
З них, господарські товариства з державною часткою у статутному фонді більше 50 відсотків	8,67	9,06	0,39
Акціонерні товариства, засновані міністерствами в процесі корпоратизації державних підприємств	2,76	2,51	-0,25

Здійснюючи управління корпоративними правами **727** об'єктами Фонд державного майна України, його регіональні відділення мають в своєму підпорядкуванні господарські товариства, сумарний статутний капітал яких становить **11,58** млрд. грн. В той же час, безпосередньо Уряд і міністерства управляють корпоративними правами лише **120** об'єктів, сумарний статутний капітал яких складає **22,65** млрд. грн., або більше **67%** всього статутного капіталу, яким володіє держава.

В структурі корпоративних прав держави значний сегмент продовжують займати підприємства, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство, кредиторська заборгованість яких створилася в основному до передачі Фонду корпоративних прав.

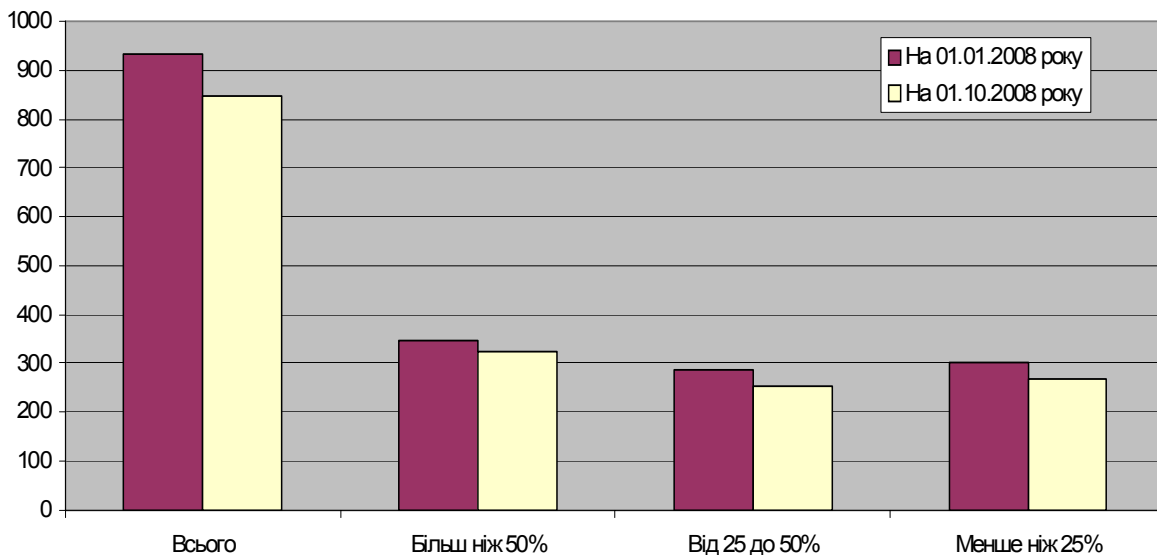
На 1 жовтня 2008 року **221** господарське товариство, або **26%** загальної кількості, знаходяться на тій чи іншій стадії банкрутства (з них контрольних – **77** товариств (**35%** загальної кількості контрольних). Із загальної кількості підприємств-банкрутів:

53 (**13** контрольних) – в стадії розпорядження майном;

65 (**43** контрольних) – в стадії санації;

103 (**19** контрольних) – в процесі ліквідації.

Слід зазначити, що корпоративний портфель держави за останні роки має стійку тенденцію до зменшення. Це поступово впливає на поліпшення структури корпоративних прав, оскільки їх скорочення в основному відбувається за рахунок пакетів акцій розміром від **25** до **50%** статутного капіталу та частки дрібних пакетів розміром до **25%** (рис.2.).

Станом на	Кількість господарських товариств	з них:		
		від 0% до 25%	від 25% + 1 акція до 50%	від 50% + 1 акція до 100%
01.01.2008	933	301	285	347
01.10.2008	847	269	253	325

Рис.2. Моніторинг корпоративних прав держави у статутному капіталі господарських товариств

Зменшення корпоративного портфелю держави раніше здебільшого відбувалося за рахунок прибутково працюючих підприємств. Проте, останнім часом державні органи приватизації змінюють акценти у своїй роботі із функцій продажу на функції з управління державним майном та корпоративними правами держави, не послаблюючи уваги до продажу об'єктів приватизації. У цих напрямках Фонд реалізує функції із створення моделей та умов подальшого використання державного майна і ведення його належного обліку.

2. Аналіз фінансово-економічної діяльності господарських товариств* у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, управління корпоративними правами держави здійснює Фонд і які не знаходяться в стадії санації і ліквідації

Підсумки роботи господарських товариств у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, управління корпоративними правами держави здійснює Фонд і які не знаходяться в стадії санації і ліквідації, за 9 місяців 2008 року зображені на рис.3.

Узагальнені фінансово-економічні показники корпоративного сектору економіки України за 9 місяців 2008 року наведені у таблиці 3.

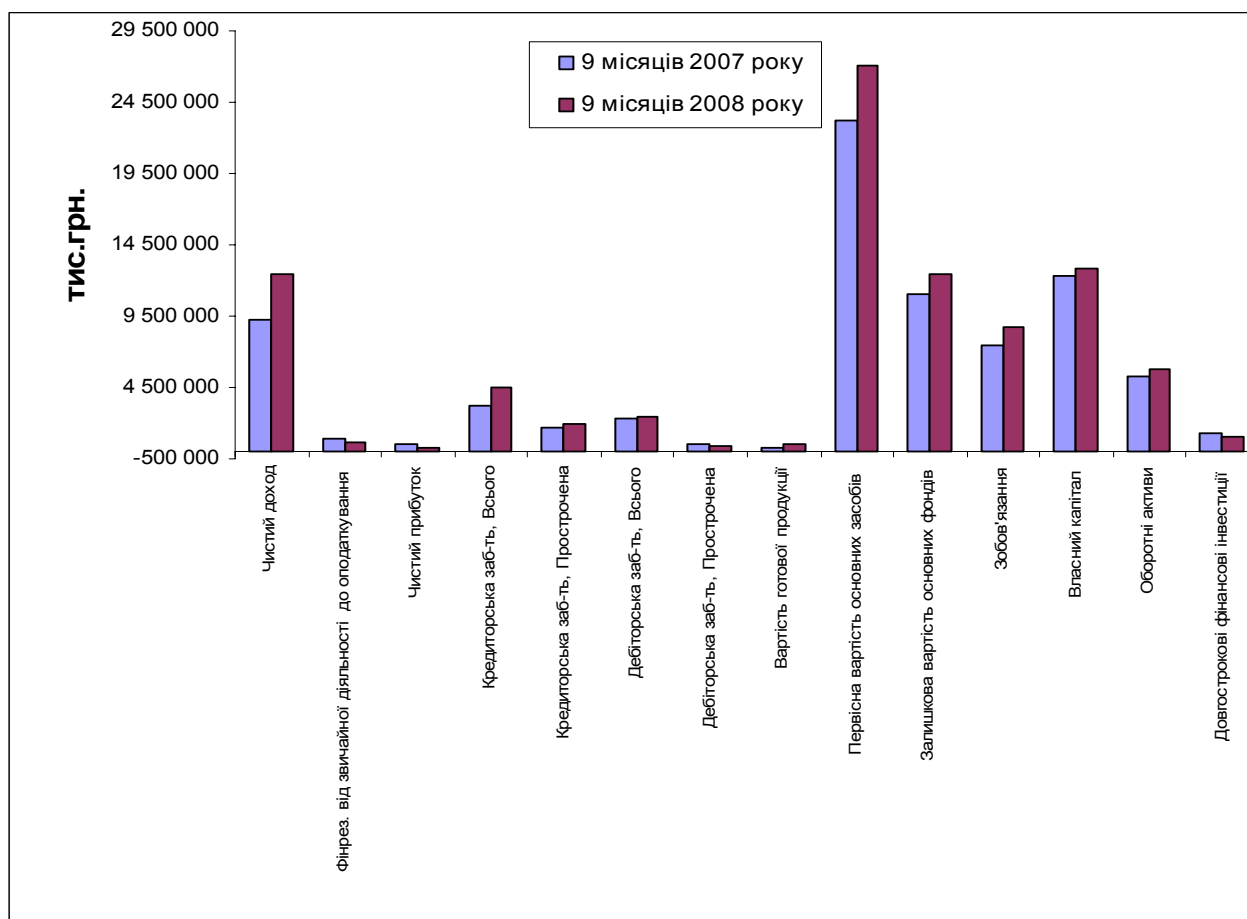

Рис.3. Основні фінансово-економічні показники діяльності господарських товариств у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, управління корпоративними правами держави здійснює Фонд і які не знаходяться в стадії санації і ліквідації станом на 01.10.2008 року

Загальний обсяг чистого доходу господарських товариств у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, управління корпоративними правами держави здійснює Фонд і які не знаходяться в стадії санації і ліквідації на 1 жовтня 2008 року склав **12 509,4** млн. грн., **що на 35% більше ніж у відповідному періоді минулого року.**

* Згідно з чинним законодавством НАК і ДХК надають фінансову звітність за 9 місяців 2008 року до Фонду у термін до 14 листопада, тому аналіз їх економічного стану буде надано пізніше, після її обробки і узагальнення.

Таблиця 3

Фінансово-економічні показники діяльності господарських товариств у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, управління корпоративними правами держави здійснює Фонд і які не знаходяться в стадії санації і ліквідації

Показники	9 місяців 2007 року	9 місяців 2008 року
Чистий дохід	9 294 582,43	12 509 387,70
Фінансовий результат від звич. діяльності до оподаткування	912 160,70	650 853,10
Чистий прибуток (сальдо)	488 538,45	320 859,10
Кредиторська заб-ть, Всього	3 158 321,60	4 475 560,20
Кредиторська заб-ть, Прострочена	1 669 688,60	1 968 079,70
Дебіторська заб-ть, Всього	2 355 278,30	2 497 717,60
Дебіторська заб-ть, Прострочена	523 528,80	391 389,30
Заборгованість із заробітної плати	8 840,90	24 187,90
Заборгованість перед бюджетом	68 179,50	64 812,70
Вартість готової продукції	277 652,80	496 948,20
Первісна вартість основних засобів	23 244 777,30	27 009 801,70
Залишкова вартість основних фондів	11 062 754,20	12 414 659,90
Зобов'язання	7 426 651,70	8 669 680,50
Власний капітал (чисті активи)	12 382 372,40	12 879 888,10
Оборотні активи	5 323 934,40	5 750 431,80
Довгострокові фінансові інвестиції	1 291 574,70	1 049 445,50

59 підприємств (**65%** загальної кількості, що звітували) забезпечили збільшення обсягу чистого доходу у порівнянні з відповідним періодом минулого року.

За галузевим розподілом найбільші обсяги чистого доходу мали підприємства зв'язку (**4 875,8** млн. грн.) та хімічної і нафтохімічної промисловості (**3 988,0** млн. грн.), а серед регіонів - підприємства м. Києва (**6 435,3** млн. грн.) та Одеської області (**2 773,4** млн. грн.).

Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування господарських товариств на 1 жовтня 2008 року склав майже **650,9** млн. грн.

45 підприємств (**49%** загальної кількості, що звітували) забезпечили покращання фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування у порівнянні з відповідним періодом минулого року.

За галузевим розподілом найкращий фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування мали підприємства хімічної і нафтохімічної промисловості (**978,0** млн. грн.), а серед регіонів - підприємства Одеської (**974,2**) та Харківської областей (**28,2** млн. грн.).

Аналіз результатів діяльності господарських товариств, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, за 9 місяців 2008 року показав, що сальдо фінансових результатів від діяльності після оподаткування (перевищення чистого прибутку над збитками) склалось позитивним і становило **320,9** млн. грн.

50 підприємств (**55%** загальної кількості що звітували) збільшили чистий прибуток або зменшили збиток у порівнянні з відповідним періодом минулого року.

За 9 місяців 2008 року отримали збиток **39** підприємств, сума збитків яких складає **-519,5** млн. грн. Найбільшу суму збитків отримали ВАТ

«Укртелеком» **-313,2** млн. грн., ВАТ «Дніпроавіа» **-81,3** млн. грн., ВАТ «Феодосійська суднобудівна компанія «Море» (передано в управління Фонду у грудні 2007 року) **-55,0** млн. грн.

Погіршення цього показника за 9 місяців 2008 року зумовлено, в основному, діяльністю одного з найбільших підприємств корпоративного сектора економіки України – ВАТ «Укртелеком», коефіцієнт рентабельності якого становить **-0,06**. Така ситуація склалася тому, що підприємство здійснило великі операційні витрати, що становлять **485 578,9** тис.грн.

10 підприємств за результатами 9 місяців 2008 року отримали чистий прибуток більше 1 млн. грн. Серед них ВАТ «Одеський припортовий завод» (**721,9** млн. грн.), ЗАТ «Авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України» (**42,5** млн. грн.), ВАТ «Турбоатом» (**35,2** млн. грн.) та інші.

Найкращих результатів досягли підприємства хімічної і нафтохімічної промисловості, які отримали **707,4** млн. грн. чистого прибутку.

Рентабельність основної діяльності (відношення чистого прибутку у відсотках до чистого доходу від реалізації продукції) має тенденцію до зменшення і становить **2,56** відсотка.

За результатами роботи господарських товариств в статутному капіталі яких державна частка перевищує 50%, за 9 місяців 2008 року співвідношення обсягів кредиторської заборгованості (**4 475,6** млн. грн.) з обсягами дебіторської заборгованості (**2 497,7** млн. грн.) складає **1,79**.

Загальні обсяги простроченої дебіторської та простроченої кредиторської заборгованості підприємств з корпоративними правами склали відповідно **391,4** млн. грн. та **1 968,1** млн. грн. Порівняно з відповідним періодом минулого року спостерігається зменшення простроченої дебіторської заборгованості та збільшення простроченої кредиторської заборгованості.

Станом на 01.10.2008 року **17** підприємств, в статутному капіталі яких державна частка перевищує 50%, мали прострочену заборгованість із заробітної плати, яка становила **24,19** млн. грн.

Заборгованість із заробітної плати у відсотках до загальної суми простроченої кредиторської заборгованості складає **1,23** відсотка.

Заборгованість підприємств перед бюджетом у порівнянні з відповідним періодом минулого року, зменшилась на **3,37** млн. грн. і складає **64,8** млн. грн.

Відповідно до помісячного плану податків, зборів та платежів до загального фонду Державного бюджету України, розробленого Міністерством фінансів України, планове завдання на 2008 рік по надходженню дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, які є у державній власності, встановлено у розмірі **251,607** млн. грн.

За даними Державного казначейства України, загальна сума перерахованих дивідендів від суб'єктів підприємницької діяльності, утворених за участю держави станом на 01 жовтня 2008 року становила **253 805,36** тис. грн.

Виконання річного плану по надходженню дивідендів за 2008 рік становить **100,9%**.

За даними ДПА України за 9 місяців 2008 року до Державного бюджету України та місцевих бюджетів господарськими товариствами, в статутному капіталі яких державна частка перевищує 50%, було сплачено податків, зборів (обов'язкових платежів) у сумі **982,8** млн. грн., що на **70,7** млн. грн. (або **7,2%**) менше ніж за 9 місяців 2007 року.

Зменшення перерахування платежів до Державного бюджету за даний період обумовлено значним зменшенням платежів (на **306** тис. грн.) ВАТ «Укртелеком» в порівнянні з відповідним періодом минулого року. Погіршення фінансових показників ВАТ «Укртелеком» у 2008 році, яке передбачене його фінансовим планом, пов'язано з подальшим падінням вихідного телефонного трафіку та відповідно втратою товариством доходів в зв'язку з подальшим заміщенням фіксованого зв'язку мобільним.

Слід зазначити, що якщо до державного бюджету спостерігається зменшення суми перерахування платежів на **124,0** млн. грн., то сума платежів до місцевого бюджету в порівнянні з аналогічним періодом минулого року збільшилася на **53,2** млн. грн. (або **37,2%**) і склала **196,4** млн. грн.

Найбільша сума платежів, перерахованих до бюджетів усіх рівнів, за даний період сплачена ВАТ «Укртелеком», а саме **415,5** млн. грн., а також ВАТ «Одеський припортовий завод» (**221,7** млн. грн.), ЗАТ «АК «Міжнародні авіалінії України» (**46,2** млн. грн.). В загальній сумі платежів **40,6** млн. грн. (**4,1%**) складають платежі господарських товариств, які знаходяться на різних стадіях банкрутства.

Зросли у порівнянні з відповідним періодом минулого року на **16%** первісна вартість основних фондів (**27 009,8** млн. грн.), на **12%** залишкова вартість основних фондів (**12 414,7** млн. грн.), на **4%** власний капітал, або чисті активи (активи підприємства за винятком його зобов'язань) – **12 879,9** млн. грн. та на **8%** оборотні активи (**5 750,4** млн. грн.) господарських товариств, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків.

3. Заходи Фонду щодо підвищення ефективності управління корпоративними правами держави

Одним із ключових питань у ФДМУ залишається питання удосконалення та узгодження положень законодавства.

Проводиться робота щодо виконання доручень Кабінету Міністрів України стосовно реалізації Закону України «Про управління об'єктами державної власності».

Закон України «Про управління об'єктами державної власності», який було прийнято у вересні 2006 року, встановив правові засади управління різними об'єктами державної власності та визначив повноваження державних органів в сфері управління такими об'єктами. З точки зору практичного застосування вимог Закону було виявлено ряд суттєвих прогалин та неузгодженостей, що обумовило необхідність удосконалення норм та положень Закону.

З метою удосконалення та узгодження положень законодавства щодо управління об'єктами державної власності Міністерством економіки України спільно з іншими центральними органами виконавчої влади було підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління об'єктами державної власності».

Фонд безпосередньо приймав активну участь у підготовці змін та доповнень до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління об'єктами державної власності».

Підготовлено відповідні пропозиції та зауваження до законопроекту, який внесено на розгляд Верховної ради України VI скликання (реєстраційний номер 2532 від 22.05.2008).

З метою удосконалення законодавства з питань управління об'єктами державної власності Фонд приймає участь в опрацюванні проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання лізингових відносин", проекту Закону України "Про основні засади господарської діяльності", а також проекту Порядку формування, ведення та надання до Єдиного реєстру об'єктів державної власності, які перебувають в управлінні ФДМУ, а також про майно цілісних майнових комплексів колишніх державних підприємств, їх структурних підрозділів щодо яких ФДМУ та його регіональні відділення виступають орендодавцями.

Прийнято участь в розробці та погодженні з зацікавленими міністерствами постанови Кабінету Міністрів України від 18.06.2008 №522 «Про внесення змін до Методики оцінки об'єктів оренди», якою передбачається впровадження незалежної (експертної) оцінки основних засобів, що передаються в оренду у складі цілісного майнового комплексу підприємства, замість їх оцінки за залишковою вартістю.

Прийнято участь в опрацюванні доручення Голови Фонду від 17.05.2008 № К/86 щодо Заходів Фонду державного майна України до рішення Комітету Верховної ради України з питань науки і освіти від 16.04.2008 (протокол № 14) "Про стан державного регулювання і управління у сфері розвитку, правової охорони і захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні".

Працівниками Фонду продовжується робота щодо підвищення ефективності управління державними корпоративними правами в акціонерних товариствах та контролю за фінансовою діяльністю цих товариств, зокрема:

- ведеться аналіз діяльності наглядових рад відкритих акціонерних товариств та моніторинг рішень прийнятих наглядовими радами;
- проводиться аналіз персонального складу наглядових рад ВАТ з метою залучення осіб виключно з числа фахівців, які пройшли навчання, отримали сертифікати на право здійснення функцій з управління корпоративними правами та мають досвід у цій сфері діяльності;
- проводиться оцінка виконання представниками держави функцій з управління корпоративними правами держави в господарських товариствах, у статутному капіталі яких державна частка перевищує 50 відсотків, відповідно до основних критеріїв, затверджених наказом ФДМУ від 29.01.08 № 121;
- проводиться оцінка управління об'єктами державної власності відповідно до критеріїв ефективності управління корпоративними правами держави, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 19 червня 2007 року № 832. Результати оцінки щоквартально надаються Міністерству економіки України для узагальнення і прийняття управлінських рішень;
- готуються та проводяться спільні засідання Комісії з проведення фінансово-економічного аналізу господарської діяльності відкритих акціонерних товариств та Комісії з проведення атестації керівників господарських товариств з державною часткою понад 50%;
- з метою підвищення якості управлінського контролю надаються доручення відповідальним представникам держави в органах управління господарських товариств;
- проводяться навчальні семінари з підвищення кваліфікації у сфері корпоративного управління. Протягом 9 місяців 2008 року організовано та проведено 8 семінарів, підготовлено 173 фахівців.

**Директор Департаменту
обліку корпоративних прав держави**

А. Сачівко